

DECIZII INDIVIDUALE

INTRODUCERE

Cunostinte economice. În permanentă, oamenii trebuie să adopte decizii. Unele decizii sunt mai importante decât altele, ceea ce, dintr-o perspectivă economică, înseamnă că deciziile pe care le adoptăm presupun anumite costuri, ca nu există decizii care să nu ne coste nimic. De fiecare dată când optăm pentru ceva, renunțăm la altceva. De aceea, putem considera că cea mai bună alternativă la care am renunțat reprezintă, de fapt, costul deciziei pe care am luat-o. Scopul lecției este de a-i familiariza pe elevi cu un model rațional de adoptare a deciziilor. Avantajul acestui model constă în aceea că le arată elevilor cum să evalueze diferite alternative, conform cu criteriile stabilite. Elevii sunt puși în situația de a cântări costurile și beneficiile fiecărei alternative și de a stabili costul real al unei decizii.

Deprinderi. Această lecție îi ajută pe elevi să anticipeze comportamentul oamenilor și să explice de ce ei au păreri diferite despre aceleași lucruri, chiar dacă dispun de aceleași informații. Pentru a îndeplini această sarcină, elevii pornesc de la două presupozitii fundamentale. Prima este aceea că oamenii economisesc (ei nu risipesc resursele de care dispun). A doua, că oamenii au un comportament previzibil, pentru că acesta este determinat de anumite motive. Pe baza lor și folosind o matrice pentru luarea unei decizii, elevii vor explica opțiunile diferitelor persoane.

CONCEPTE

- Adoptarea deciziilor
- Cost de oportunitate
- Prognoza

OBIECTIVELE LECTIEI

Elevii vor:

1. identifica și aplica etapele luării unei decizii, conform cu modelul oferit;
2. determină costurile de oportunitate ale diferitelor decizii personale.

DESCRIEREA LECTIEI

Această lecție îi familiarizează pe elevi cu folosirea matricilor pentru luarea deciziilor personale.

TIMP NECESAR: 1 ora

MATERIALE

- Foliile transparente 1 și 2
- Fișele de lucru 1, 2 și 3, câte un exemplar pentru fiecare elev.

PROCEDEE

1. Explicati că scopul acestei lecții este familiarizarea elevilor cu un model de prognoza a comportamentului economic, cu ajutorul unei matrici pentru luarea deciziilor.
2. Întrebați: **Ce decizii pot lua tinerii privind modul în care să-și cheltuiască banii sau să-și petreacă timpul liber?**
Cereți elevilor să indice cât mai multe alternative, cum ar fi: să cumpere o combina stereo, să meargă la școală, să se uite la televizor, să-și facă temele, să-și ia un serviciu cu jumatate de normă. Notați aceste alternative la tablă.
3. Întrebați: **Cum puteți prognoza dacă o persoană va lua o anumită decizie sau nu?**
De exemplu, ce ar trebui să știm pentru a putea spune dacă un elev va dori sau nu să se angajeze la Mc Donald's, cu jumatate de normă?
Subliniați faptul că putem face predicții și după ce analizăm toate alternativele posibile, scopurile urmărite și determinăm importanța relativă a acestora, adică după ce le cântărim. Putem utiliza prognozele economice pentru a prevedea ceea ce vor face oamenii.

4. Explicati faptul ca economia ofera oamenilor posibilitatea sa adopte decizii în cunostinta de cauza, stiind foarte bine la ce renunta atunci când iau o anumita hotarâre. Cea mai buna alternativa la care cineva renunta atunci când ia o decizie se numeste *cost de oportunitate* sau, uneori, *cost real*.

5. Folositi retroproiectorul pentru a explica etapele luarii unei decizii (Proiectia nr. 1).

6. Distribuiti elevilor fise de lucru (1 si 2). Cereti-le sa citeasca materialul intitulat *Alexandra merge la facultate* si, apoi, sa identifice problema pusa în discutie, alternativele existente si criteriile pe baza carora trebuie judecate alternativele.

7. Folositi retroproiectorul pentru a proiecta folia 2 si a discuta cu toti elevii etapele luarii unei decizii. Cereti elevilor sa parcurga etapele luarii unei decizii, ajutându-va sa completati matricea data de model. Întrebați:

A. Care este problema?

(Raspuns: *Alegerea unei facultati unde sa-si continue studiile.*)

B. Care sunt alternativele?

(Raspuns: *SH, UB, TM.*)

C. Care sunt criteriile?

(Raspuns: *Taxe scolare mici, independenta în raport cu parintii, prietenii apropiati, calitatea educatiei.*)

D. Cum ar trebui ierarhizate criteriile?

(Cereti elevilor sa ierarhizeze criteriile pe o scala pe care 1 reprezinta pozitia cea mai înalta, 2 este pozitia imediat urmatoare s.a.m.d.)

E. Cum ar putea fi evaluate alternativele?

De exemplu, facultatea care corespunde în cea mai mare masura cerintei referitoare la taxele scolare ar putea notata cu 1; urmatoarea cu 2; iar ultima cu 3. În cazul în care exista egalitate, diferentierea se va face cu ajutorul punctajului total. Se procedeaza la fel pentru toate criteriile si toate facultatile. Dupa completarea matricei, se stabileste scorul final obtinut de fiecare facultate.

Este cea mai buna alternativa cu punctajul cel mai mic. Oricum, elevii pot aprecia în mod diferit finalitatile, asa încât considerarea lor ca fiind la fel de importante poate induce în eroare.

	Taxe mici	Independenta	Prietenii	Calitatea educatiei
criterii	2	3	4	1
Alternative				
SH	1	1	2	3
UB	2	1.5	1	2
TM	3	1.5	3	1

8. Cereti elevilor sa spuna ce decizie cred ei ca va lua Alexandra, precizând, totodata, si scopurile pe care le considera cele mai importante, precum si la ce trebuie sa renunte, în fiecare caz în parte. De exemplu, un elev ar putea sustine ideea dupa care Alexandra ar trebui sa urmeze facultatea la SH deoarece pentru ea prioritatea nr. 1 ar trebui sa fie plata unei taxe scolare cât mai mici; în acest caz, ar renunta la UB.

9. Distribuiti Fisa de lucru nr. 3 si împartiti clasa în grupuri mici. Lucrând în grup, elevii trebuie sa aplice matricea pentru luarea unei decizii în cazul lui Vasile. Precizati elevilor faptul ca nu este obligatoriu sa fie toti de aceeasi parere atunci când ierarhizeaza criteriile.

10. Cu întreaga clasa se discuta modul în care elevii au evaluat alternativele pe care le are Vasile. De exemplu:

criterii	Bani	Independenta	Absolvierea scolii
	1	3	2
METRO	2	2	2
Atelier auto	1	1	3
Nicio schimbare	3	3	1

11. Întrebați: **Ce credeti ca va face Vasile?**

ÎNCHEIERE

Finalizati lectia revazând fiecare etapa a modelului folosit pentru luarea unei decizii. Cereti elevilor sa repete cele 6 etape. (Proiectati folia 1).

Proiectia nr. 1**ETAPELE LUARII UNEI DECIZII****1. Care este problema?**

Ce decizie încerci să iei?

2. Care sunt alternativele?

Ce te gândești să faci?

3. Care sunt criteriile?

Ce speri să realizezi luând decizia respectivă?

4. Ierarhizează criteriile.

Care este criteriul cel mai important? Dar cel mai puțin important?

Ierarhizează criteriile în ordinea importanței, notând cu 1 criteriul cel mai important, cu 2 pe următorul s.a.m.d.

5. Evaluează alternativele.

Ierarhizează alternativele conform cu criteriile stabilite. Două alternative care corespund în aceeași măsură criteriilor stabilite pot fi punctate la fel.

Alternativele pot fi notate și cu plus (+) sau minus (-), conform gradului de adecvare la criterii.

6. Ia decizia.

Care alternativă corespunde în cea mai mare măsură scopurilor urmărite?

Ce câștigi în fiecare caz în parte?

La ce renunți în fiecare caz în parte?

Proiectia nr. 2

MATRICE PENTRU LUAREA UNEI DECIZII

- 1. Care este problema?**
- 2. Care sunt alternativele?**
- 3. Care sunt criteriile?**
- 4. Ierarhizeaza criteriile.**
- 5. Evalueaza alternativele.**
- 6. Ia decizia.**

Criterii

Ierarhia criteriilor						
Alternativa 1						
Alternativa 2						
Alternativa 3						
Alternativa 4						

Fisa de lucru nr. 1**ALEXANDRA MERGE LA FACULTATE****Care este problema?**

Alexandra este eleva în clasa a XII-a de liceu. După absolvirea liceului vrea să meargă la facultate. Se gândește să studieze literatura engleză, dar nu a luat încă o hotărâre definitivă. Ea este sora cea mai mare și, totodată, prima din familie care ar urma o facultate. Miza este mare atât pentru ea, cât și pentru familia ei. Bani nu sunt o problemă pentru primul an de facultate, poate nici pentru al doilea. Are ceva bani economisiți din pensia de urmas pe care o primește de 6 ani, de când i-a murit tatăl. Problema cea mare este că nu știe la ce facultate ar fi mai bine să se înscrie.

Care sunt alternativele?

Alexandra și mama ei au ales trei universități, pe care le-au vizitat.

Universitatea Spiru Haret (SH)

SH este o universitate particulară, aflată la mică distanță de locuința Alexandrei. Are o reputație bună – mai ales facultatea de limbă engleză. La această universitate se gândesc să meargă și câteva dintre prietenele Alexandrei, dar nu și prietenele ei cele mai bune, care au optat pentru o altă universitate. Taxa școlară nu este mare. Alexandra ar putea locui acasă, astfel încât cheltuielile de întreținere ar fi mici.

Universitatea București (UB)

UB este o universitate mare. Este unanim considerată cea mai bună universitate din țară și este renumită pentru facultățile sale de drept și geografie. Fiind o universitate finanțată de stat, taxele școlare sunt mici. Totuși, închirierea unei camere și masa reprezintă cheltuieli suplimentare, la fel ca și cele de transport de acasă la facultate și invers. Cele mai bune prietene ale Alexandrei, Dana și Maria, intenționează să meargă la UB.

Universitatea Titu Maiorescu din Pitești (TM)

TM este o universitate mică pentru studii umaniste, cu o bună reputație. Facultatea de literatură engleză este cunoscută ca una dintre cele mai bune. La Universitatea Titu Maiorescu taxele școlare sunt mari. Nici o prietenă de-a Alexandrei nu se gândește să meargă la TM.

Care sunt criteriile Alexandrei?

Alexandra s-a gândit foarte mult. Ea a stabilit patru criterii pe care le consideră cele mai importante. În primul rând, taxele școlare sunt un criteriu foarte important, pentru că ea dispune de o sumă limitată de bani. În al doilea rând, Alexandra ar prefera să nu stea acasă, pentru a avea mai multă independență. În al treilea rând, Alexandrei îi place compania prietenilor ei și ar vrea să fie împreună cu ele la facultate. În cele din urmă, Alexandra vrea să fie sigură că va avea profesori foarte bine pregătiți și carora, în plus, le pasa de studenții lor.

Folosiți matricea pentru adoptarea unei decizii și decideți, pe baza criteriilor Alexandrei, ce ar trebui să face aceasta.

Fisa de lucru nr. 2

SA SE ANGAJEZE SAU NU VASILE CU JUMATATE DE NORMA?

Care este problema?

Vasile este elev la Liceul „M. Eminescu”. Anul acesta el are mare nevoie de bani. Se gândește să-și găsească un serviciu, cu jumătate de normă, la fel ca mulți dintre prietenii săi. Slujba l-ar ajuta să câștige banii necesari pentru cheltuielile proprii. S-a saturat să depindă de mica alocație pe care i-o acordă tatăl sau și de banii împrumutați de la prieteni. (Tatăl și prietenii lui Vasile s-au cam saturat și ei.) Situația este însă complicată, pentru că Vasile nu învătă prea bine. El își face griji că s-ar putea să nu promoveze clasa, mai ales dacă va munci mai mult de 20 ore pe săptămână. Risca inclusiv să nu termine liceul. Fără diploma de bacalaureat nu ar putea să-și continue studiile și nici să-și găsească un serviciu decent.

Care sunt alternativele?

Vasile are trei posibilități.

- 1) Să se angajeze la METRO. Ar lucra 15-20 de ore pe săptămână și ar fi plătit cu \$ 3.50 pe ora.
- 2) Ar putea lucra la un atelier auto. Patronul îi cere să lucreze 25 de ore pe săptămână, pentru \$ 3.50 pe ora.
- 3) Ar putea alege ca totul să rămână ca până acum.

Ce criterii are Vasile?

Vasile este interesat să aibă mai mulți bani, să fie mai puțin dependent de familie și de prieteni. Dar nu vrea să abandoneze școala.

Completați o matrice-model pentru a-l ajuta pe Vasile să ia o decizie.

Fisa de lucru nr. 3**EXEMPLE DE DECIZII SOCIALE**

Problemele cu care se confruntă orice guvern și orice societate pot fi evaluate folosind o matrice de adoptare a deciziilor. Iată câteva exemple. Discutați-le, apoi alcațuiți alte asemenea exemple.

1. Ar trebui guvernul să aloce mai mulți bani pentru construirea locuințelor sociale? (sau pentru militari; sau pentru pensionari sau... etc.?)
2. Ar trebui să se permită oamenilor să-și vândă rinichii (sau alte organe) celor care au nevoie de transplanturi?
3. Ar trebui să se limiteze numărul balenelor ce pot fi vâdate de fiecare individ sau fiecare țară?
4. Ar trebui să li se permită indivizilor să poarte arme?
5. Ar trebui să fie obligat guvernul să asigure locuri de muncă celor care altfel nu s-ar putea angaja?
6. ...
7. ...
8. ...